د کفر شرعي حقیقت

او مهم ضوابط

Download from:aghalibrary.cm

ليکوال : علي بن عبدالعزيز الشبل

ژباړن : لقمان حکیم حکمت

د ژباړن سريزه

الحمدلله وحده، والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، وبعد :

د تکفير مسئله نن سبا نهايت زيات اوج ته رسيدلې ده ، دا مسئله نه جذبات غواړي او نه هم په جوش بنا ده ، علمي مسله ده بايد په اسلامي اصولو او صحيحو دليلونو ودانه کړی شي .

بندګان او ټوله نړې چونکه د الله پاک ده ، د بنده د تکفير حق هم د الله تعالى او د هغه رسول کريم ﷺ سره دی ، نه څوک د چا په خوله کافر کيږي او نه پرې مسلمانيږي .

تکفير شروط لري ، ضوابط او قانون لري ، په دې خاطر چې د مسلمانانو بنېې پکې ونه ښوئيږي ، دا رساله که څه هم د حجم له نګاه نه وړه ده خو ولې له علمي انداز څخه ډکه ده ، شايد هغه خلک چې د دې موضوع اړوند مهم نقاط غواړي په دې يې تنده خروب شي .

په پای کې له الله څخه سوال کوم چې زما دا عمل په خپل دربار کې قبول کړي ، او په دنيا او اخرت کې راته پرې نيکې بدلې راکړي .

وصلى الله على نبيه محمد وعلى اله و اصحابه اجمعين

لقمان حکيم حکمت

٢٠١٥ / ٠٨ / ٠٩

د ليکوال سريزه

الحمدالله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا من يهديه الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا اله الا الله وحده لاشريک له ، واشهد أن محمدا عبده ورسوله ، صلي الله عليه وعلي آله وصحبه وسلم تسليما کثيرا.

امابعد:

دا څه کلمات دي چې ځينو دوستانو يي په خپرني او نشرو اشاعت وهڅولم ، شايد الله پاک پري لوستونکو ، خپرونکو ، او اوريدونکو ته نفعه او فائده ورسوي ، دغه څو کلمات پداسې مهم او اړين ترينو خبرو مشتمل دي چې ستونزومن اثر او سخت دريز مسلک او تګلاره لري دغه کلمات د [د کفر شرعي حقيقت او د مهم ضوابط] څخه عبارت دي ، د دې مسئلې پيژندل ، د دې مسئلې خيال او مراعات ساتل ، په دې مسئله کې سوچ او فکر کول د مسلمان انسان لازمي کار او واجبي دنده ده .

وړاندي له دې چې زه دغه مسئله په غور سره وڅيړم ورڅخه مخکې د ايمان په هکله مختصر او لنډ تمهيد ړدم چې د اهل السنت والجماعت او د هغوی د مخالفينو په اند ايمان څه معنی لري ؟

امام ابن تيميه رحمه الله (۱) د (عقيدة الواسطيه) په متن کې د اهل السنت والجماعت په اند د ايمان په هکله داسې وايي : اهل السنت والجماعت(۲) د ايمان او د دين په نومونو کې د خوارجو(۳) او د مرجئو(٤) او جهميو(٥) و تر منځ دي.

✷ د اهل السنت والجماعت په وړاندې ايمان د ژبې له وينا (اقرار) او د بدني غړو (ارکانو او اعضاء) له عمل او د زړه له تصديق څخه عبارت دی ، چې د الله پاک

---

(۱) خپل نوم يې احمد د پلار نوم يې عبدالحليم او د نيکه نوم يې عبدالسلام دی ، د دوشنبې په ورځ د ربيع الاول په لسم (٦٦١ هـ) کې پيدا او د (٦٧) کالو په عمر کې په جېل کې وفات دی ، په اوه کلنی کې د پلار په ملتيا دمشق ته د تتار له کبله مهاجر شوی و ؟

(۲) اهل سنت هغه چا ته ويلی شي چې د نبوي سنتو کلک پابند وي او پرې راټول وي ، په علمي او عقيدوي او په عملي حکمي کارونو کې په سنت باور لري او اهل جماعت ورته ځکه ويل کيږي چې ټول سره په دغې عقيدې راټول دي .

(۳) خوارج هغه ځوک دي چې د لوي ګناهونو مرتکب کافر بولي ، د ظلم او استبداد په ټولواکانو خروج روا ګڼي او عقيده لري چې د لوي ګناهونو مرتکبين به د هميشه لپاره په اور کې وي .

(٤) مرجئه هغه خلک دي چې وايي : ګناه د انسان ايمان ته هيڅ ضرر نه رسوي ، دوی د تابعينو په وخت کې ظهور وکړ او عقيدوي بدعتونه يې شروع کړل ، خپل منځ کې سره ډېر ډلې ټپلې لري ، مشهور يې غلاة مرجئه دي چې وايي : ايمان يواځې د خالق پيژندل دي او بس او ځينې د عراق مرجئه دي چې وايي : ايمان د زړه تصديق ته ويل کيږي ، ظاهري او باطني عملونه له ايمان برخه نه بولي لکن د واجباتو په کولو او له حرامو څخه په ژغورلو عقيده لری چې که ځوک دغسې ونه کړي نو سزا سره به مخ شي .

(٥) دوی هم د مرجئو يوه ډله او په (ترمذ) چې د ايراني خراسان برخه ده پکې راښکاره شول ، د جهم بن صفوان پيروکار دي او په افعال العباد کې جبريه دي .

په اطاعت او پيروی زياتيږي ، او له اوامرو څخه په سرغړونه او د شيطان په پيروی كميږي.

✷ د خوارجو او معتزلو [(۱)] په اند ايمان له قول (وينا) ، عمل ، او اعتقاد څخه عبارت دی ، چې هيڅ راز زيادت او كمی نه قبلوي ، د هغه په نيز ايمان داسې مجموعه ده چې كه يوه برخه يې زايله شي ټول ايمان له منځه ځي .
د دغې عقيدې په بنا خوارج هم د غټې ګناه مرتكب دنيا كې په كافر نوموي او په اخرت كې يې په جهنم كې په ابدي توګه د اوسېدو قايل دي.
همدا راز يې معتزله هم په دنيا كې مؤمن نه بولي بلكې د دواړو منزلونو (پړاو) تر منځ يې په يوه منزله كې بولي چې د ايمان له دائرې څخه خارج او په كفر كې لا داخل نه دی ، خو په اخرت كې يې په ابدي توګه په جهنم كې قائل دي ، دوی هم په اخروي حكم كې د خوارجو سره يو څير دي .

✷ اما د اختلاف بل اړخ مرجئه دي ، دوی د ايمان او كفر په هكله په خپل انحراف كې په درجو او مراتبو تقسيم شويدي چې په لاندې توګه يې يادونه كيږي :

۱ - : غلات او افراطيان : چې له جهميه وو څخه عبارت دي ، دوی انكيري چې ايمان يواځې د الله پاک پيژندګلو ده او بر عكس كفر د الله پاک نه پيژندل دي.
ابليس او فرعون او نور هغه كافران چې د الله پاک په وجود اقرار كوي او منكر نه

(۱) معتزله د واصل بن عطا پيروكار دي او معتزله ورته ځكه ويلې شي چې د حسن بصري رحمه الله له حلقې څخه جلا شول .

دي ، د دوی باطل بنسټ له مخې ستر مؤمنان بللی شي .

په امانياتو کې د ډېر قبيحه مذهب او شنيع ترين اختيار دي ، هېره دې نه وي چې دا نظريه د خالصو مرجئو مذهب او مسلک دی.

٢ - : اشعريه او متکلمين(١) : دوی د ايمان په هکله داسې انګيروي چې ايمان يواځې او خالص تصديق ته ويلی شي ، بر عکس کفر تکذيب ته ويل کيږي او يا اشد تکذيب لکه حجود ته هم کفر ويل کيږي .

٣ - : کراميه(٢) : دوی ايمان خالص د ژبې وينا او اقرار ته وايي او په ګومان يې کفر د کلمې نه تلفظ ته ويل کيږي.

٤ - : په مرجئو کې اخف ترينه طائفه فقهاء مرجئه يا (د عراق مرجئه دي) چې وايي : ايمان د ژبې تلفظ او د زړه تصديق ته ويل کيږي ، د دوی نقص په دې کې څرګنديږي چې عمل د ايمان برخه (جزء) نه شميري (يعنې عمل يې له ايمان څخه ويستلی دی) .

په دې اساس چې ته له خطا څخه سالم پاتې شې په تا لازم دي چې د ايمان په هکله د اهل السنت و الجماعت او د هغوی د مخالفينو تګلارې او يناوې وپيژنې ،

---

(١) اشعريه اسلامي کلامي ډله ده چې ابوالحسن اشعري ته يې نسبت کيږي ، هېره دې نه وي چې اشعري د معتزلوو په ضد راپورته شوی و ، د معتزلو او فلاسفوو په ضد اشعريه په ډېرو عقلي او منطقي دلائلو دليل بازي کوي او زيار باسي چې د ابن کلاب په څېر ديني حقائق او اسلامي عقيده په فلسفي دلائلو ثابته کړي .

(٢) دوی د محمد بن کرام چې په (٢٥٥) کې وفات دی نسبت لري ، په صفاتو کې مشبه او په ايمان کې مرجئه دي ، خپل منځ کې سره نورې ګڼ شمير ډلې ټپلې هم لري .

تر څو په سمه توګه له کجروۍ څخه قولا ، عملا او قصدا روغ رمټ پاتې شي .

☆☆ ☆☆ ☆☆

د اهل السنت والجماعت او
د مخالفینو په نیز یې د کفر معنی

الحمدلله دا بحث او څیړنه په اصل کې د (ایمان تعریف او ارکان ، د ایمان زیادت او نقصان ، د ایمان او اسلام سره په خپل منځ کې علاقه چې کله سره یو کیږي او کله جلا کیږید) د علمي بحث نچوړ دی .

د موضوع اهميت

۱ – : د کفر د بيانولو د موضوع اهميت د کفر څخه په ځان ژغورنه او ورڅخه په ځان لرې کولو کې پټ دی ، کفر په دنيا او اخرت کې د انسان لپاره د بدبختی او شقاوت نبنه ده(۱).

همداراز کفر له سترو ګناهونو چې زيانمنې ستونزې او تر ټولو سرغړونو لوی او غټ اغيز لرې شميرل کيږي.

کفر هغه ستونزه ده چې الله پرست وګړي ورڅخه په کلکه ځان ژغوري او

(۱) الله پاک قران کريم کې فرمايي : (فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى) ترجمه : زما د هدايت پيروکاري چې څوک کوي نه به بې لارې شي او نه به بدبخته وي . همدارنګه رب کائنات فرمايي (وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا) ترجمه : په دنيا کې چې څوک زما له ذکر او ياد څخه مخ واړوي نو ژوند به تنګ او لنډ وي – دا يې دنيوي عذاب شو او اخروي شقاوت يې الله داسې اشاره کړې ده : (وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى – قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا – قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسَى – وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِن بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى)او دقيامت په ورځ به يې ړوند راپاڅوو ، هغه به وايي : ای زما ربه ! ولې ړوند راپاڅولم او زه خو په سترګو روغ وم ، الله به ورته ووايي : تا زمونږ ايتونه هېر کړي و نن مونږ هم درسره د هېر معامله وکړه ، همدغه د هېر معامله مونږ د ټولو هغه خلکو سره کوو چې زياتی يې کړې وي او د خپل رب په ايتونو يې ايمان نه وي راوړی او د اخرت عذاب ډېر سخت او دوامداره دی . (ژباړن)

ورڅخه ډېر ويرېږي.

د کفر موضوع قراني اياتونو او نبوي حديثونو په ښه انداز کې څېړلې ده ، د نمونې په توګه لاندې اياتونه ديادونې وړ بولم :

(أ) الله تعالى فرمايي (وَمَن يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) [سورت مائده : ٥]

ژباړه : او هغه څوک چې په ايمان باندې کفر وکړي په حقيقت کې سره د هغه ټول عملونه برباد شول ، او په آخرت کې به له زيانمنو څخه وي.

(ب) او الله تعالي فرمايي : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّـهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِن قَبْلُ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّـهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) [سورت نساء : ١٣٦].

ژباړه : اى هغه کسانو چې ايمان مو راوړې دى په الله پاک او د هغه په رسول او په هغه کتاب چې پرې يې نازل کړى دى او هغه کتاب چې ورڅخه يې مخکې نازل کړى دى پرې ايمان راوړئ او څوک چې په الله پاک او د هغه په ملايکو او کتابونو او د اخرت په ورځ د کفر عقيده وساتي ، يقينا دغه په لرې ګمراهى باندې ګمراه شو.

(ج) او الله تعالى فرمايي : (وَمَن يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) [سورت بقره : ١٠٨].

ژباړه : او څوک چې هم کفر د ايمان په بدل کې واخلي ، په تحقيق سره چې له د روستي لارې څخه بې لارې شو.

٢ - : د کفر د بيانولو د موضوع اهميت دا هم دى چې د کفر د عقيدې

ساتونـکي پايله به په اخرت کې په جهنم کې په ابدي توګه په حصاريدو تماتمه شي ، په دوامداره توګه به ورته د اور عذاب ورکړل کېداى شي ، دغه تأبيدي ژوند الله پاک په قران کريم په دريو ځايونو کې ذکر کړى دي :

(أ) الله پاک فرمايي: (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّـهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا)[سورت نساء : ١٦٨) .

ژباړه : يقينا هغه کسان چې کفر او ظلم يې کړى دى هېڅکله به ورته الله پاک بخشش ونه کړي او نه به ورته سمه صحيح لاره وښايي ، مګر د جهنم لاره چې دوى به بيا په جهنم کې هميشه وي ، او دغه الله پاک ته ډېره اسانه ده.

(ب) او الله تعالى فرمايي (يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّـهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا * إِنَّ اللَّـهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا *خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا)[سورت احزاب : ٦٣ – ٦٥] .

ژباړه : خلک له تا څخه د قيامت د ورځې اړوند پوښتنې کوي ورته ووايه يقينا د دغې ورځې اړوند معلومات الله پاک سره دي ، او ته څه پوهيږې کېداى شي د قيامت ورځ زياته نزدې وي ، او يقينا الله پاک په کافرانو لعنت کړى دى او د دوى لپاره يې جهنم تيار کړى دى، دوى به په جهنم کې په ابدي او دوامداره توګه وي او هيڅ راز کارساز او مرستندويه به ونه ګوري .

(ج) او الله پاک فرمايي (وَمَن يَعْصِ اللَّـهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا)[سورت جن : ٢٣] .

ژباړه : او څوک چې هم د الله پاک له امر څخه سرغړونه اختيار کړي ، يقينا چې د هغه لپاره به د جهنم اور وي او په ابدي توګه به هلته وي.

په جهنم كې دتل پاتې كېدو اړوند د ګډي د راوستو مشهور حديث په دې باب كې هم لوى دليل دى .

سره له دې چې د كفر په عقيدې ساتلو الله پاک سخترين عذاب او سرمدي (هميشه) د جهنم زندګي ټاكلې ده ، خو ولې الله پاک د دغې عذاب ترڅنګ كافرانو ته خپله غصه او نور سخت ترين عذابونه هم تيار كړي دي(١) چې د

(١) كه څه هم په دې برخه ډېر قراني ايتونو غږيدلي دي خو د فائدې لپاره به ترې نمونه د ياد وړ وبولو ، په دې چې خبره ډېره اوږده نه شي له نبوي حديثونو څخه به صرف نظر شو ، ځكه چې دا لويه موضوع ده .

١ - : [قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ] (سورت مائده : ٦٠) .

ترجمه : پيغمبره ! ورته ووايه چې د سزا په اعتبار درته له دې هم په بدترينه بدله خبر نه دركوم ، هغه څوک چې الله پرې لعنت ويلى وي او پرې غصه شوى وي ، شادوګان او خنزيران او د طاغوت بنده ګان يې ترې جوړ كړي وي ، دغه خلک د درجې په اعتبار هم بد دي او له سمې صحيح لارې نه په كږه روان دي .

٢ - : [وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا] (سورت فتح : ٦)

ترجمه : منافقانو سړو او ښځو او مشركانو سړو او ښځو ته به الله عذاب وركړي چې پرې بدګمانه وو ، په دوى دې دغه بدګماني راوګرځي ، په دوى د الله غضب او لعنت دى او ډېر بد ځاى يې ورله تيار كړى دى .

٣ - : [مَن كَفَرَ بِاللَّـهِ مِن بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَـٰكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللَّـهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ] (سورت نحل : ١٠٦) .

رسالې دا مختصر نمونه يې د توضيح او ذکر کولو اجازه نه ورکوي ، زه هم يواځې د يو ايت په يادولو بسنه کوم :

الله پاک فرمايي (وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُم مِّنْ عَذَابِهَا ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ) [سورت فاطر : ٣٦] .

ژباړه : او هغه کسان چې کافران دي د هغوی لپاره به د جهنم اور وي په هغوی به هلته د مرګ پريکړه نه کيږي او نه به ورڅخه عذاب سپک کړی شي مونږ هر يو کافر ته دغسې بدله ورکوو.

٣ - : د کفر د موضوع د بيانولو بل اهميت دا هم دی چې کفر په دنيا او اخرت کې د انسان په رابطه په اسماؤ او احکامو[١] کې چې د ايمان مقابل قسم (نوعه)

ترجمه : څوک چې له ايمان وروسته په الله کفر وکړي مګر هغه څوک چې په زړه کې يې ايمان وي او د کفر کلمه مجبوراً ووايي له دوی پرته په نورو د الله غضب ، او د دوی لپاره لوی عذاب دی .

(١) دين اسماء او احکام لري خو د نبي کريم ﷺ د ملګرو په فهم به پرې ځان پوهوو تر څو له شريعت څخه کاږه لاړ نه شو . که د صحابه کرامو رضي الله عنهم په مفهوم اسماء او احکام ونه پيژنو نو د خوارجو په څير به د اهل السنت والجماعت سره په جنګ بنکيل شو او د مرجئو په څير به د مرتدينو سره روغه جوړه وکړو ، دا چې باطلو ډلو تيپلو ايمان د ارکانو او اصولو په ځای په کمالاتو او ثمراتو او په صحت تعريف او محدود کړی دی له دې کبله يې ايمان له حقيقت هم ويستلی دی چې اعمال د ايمان ارکان نه بولي بلکې د ايمان کمال او ثمره يې بولي ، له دې امله مرجئه د ايمان سره د معصيت په زيان نه دي قايل او ټول خلک سره يو څير بولي خو ولې خوارج يې ضد د ايمان تبعيض نه قبلوي او وايي چې يا ټول شته کيږي او يا ټول له منځه ځي . د اسماوو او احکامو په مسئلو کې د کفر او ايمان پيژندل نهايت زيات اړين دي ، ابن تيميه رحمه الله وايي : د ايمان او کفر په څير نور داسې نومونه نشته چې سعادت او شقاوت ، مدح او ذم ، ثواب او عقاب پسې تړل شوی وي . (مجموع

ده پيژندل دي ، چې ايا دغه انسان مومن دی که کافر ؟
بيا په دغې نوم (اسلام يا کفر) باندې حکم مرتب کول چې ايا دغه انسان د جنت والو څخه دی او که د جهنم ؟
که دا موضوع له خپلې باريکتيا او جلالت له بيان څخه بل هيڅ کوم اهميت ونه لري نو د اسماؤ او احکامو (مومن يا کافر) مسئله يې د اهميت لپاره کافي ده ، د دې سره سره ځينې اسلام پوهانو په خپلو علمي ليکنو کې دې مسئلې ته التفات او کتنه کړې ده ، او د ايمان په دوارو خواو (مرجئو او په معتزله او خوارجو) يې په

الفتاوی : ۱۳ / ۵۸) . له همدې کبله پکې خلک ډلې ټپلې شوي دي ، ابن تيميه رحمه الله وايي : زياتره متاخرين د سلفو دمذهب او دمرجئو او جهميو د اقوالو ترمنځ هېڅ توپير نه کوي ، له دې کبله چې د دواړو اړخونو خبرې سره ګډې وډې شوي دي ، زياتره يې په باطن کې د جهميو او مرجئو عقيده باوروي ... (مجموع الفتاوی : ۷ / ۳٦٤) .

د اسماوو په څېر د احکامو (تفسيق ، تبديع او تکفير) پيژندل هم ضروري دي ، له شارع پرته هېڅ چا ته جواز نشته چې څوک کافر يا فاسق او يا بدعتي وبولي ، ابن تيميه رحمه الله وايي : له دې لامله اهل سنت او جماعت خپل مخالفين کافر نه بولي که څه هم ضد اړخ يې کافر بولي ، تکفير چونکه شرعي مسله ده انسان يې انتقاماً چا ته نه شي استعمالولی ، لکه په تا څوک دروغ ووايي ته به پرې دروغ نه وايې ځکه چې دروغ ويل هغه حقوق دي چې الله حرام کړي دي ، دا څېر يې د نورو تکفير هم حرام کړي دي ځکه چې دا يک يواځې د الله حق دی ، او دمعين شخص تکفيرول او قتلول د نبوي حجت پورې معلق دي ، که يې مخالف وي کافر دی خو که مخالفت يې نه وي ښوولی نو د جهل په صورت کې کله هم څوک کافر کېدای نه شي . (الرد علی البکري : ۲ / ٤۹۲) .

علمي انداز سخت ردونه کړي دي[(۱)].

له همدې کبله شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله په کيلانية کې د خپلې فتاوی په ضمن کې د کفر او تکفير او د هوی پرستۍ، د کفر او تکفير سره علاقه، د کفر اسباب او دواعي[(۲)]، او وريکې د مبتدعينو د منهج بيان کې وايي :

فصل : چې کله هم درته دغه تېر شوي مسائل واضح شول په دې پوهه شه چې تکفير او تفسيق[(۳)] د اسماؤ (مومن يا کافر) او احکامو (چې مومن دی که کافر) له جملې څخه دي چې د اخروي وعد او وعيد پورې تړاو لري .

په دنيوي ژوند کې د ديني دوستۍ او دښمنۍ، قتل، او عصمت پورې تړاو لري، په دې معنی چې الله جل جلاله جنت د مسلمانانو لپاره حلال او په کافرانو يې حرام کړی دی، او دغه په هر وخت او هر ځای هر اړخيزه احکام دي .

همدا راز ابن رجب الحنبلي[(٤)] د جبريل – عليه السلام – د (ايمان، اسلام،

---

(۱) د تکفير او تفسيق مسئله حتی چې لومړي علماء کرامو هم د مبتدعينو په نورو ګمراهيو مخکې کړې او بنه څېړنه يې ورله کړېده، حتی چې دا مسئله يې د په تقدير کې د جبر په عقيدې هم مخکې ګڼلې ده، تر دې د تکفير مسئله يې په توحيد الاسماء والصفات کې له تعطيل او او په قدر کې د جبر له بدعت هم لومړی قابل غور ګڼلې ده، د امام خلال د (السنة) په نوم د امام احمد رحمه الله څخه په روايتونو کې دا ټول هر څه ډېر په توګه واضحه دي . (ليکوال)

(۲) د کفر اسباب او دواعي څه شی دي ؟

(۳) تعريف؟؟

(٤) نوم يې حافظ زين الدين عبدالرحمن د پلار نوم يې احمد او حسن لمسی دی او په ابن رجب حنبلي شهرت لري، په (۷۳٦هـ) کې پيدا او په (۷۹٥هـ) کې وفات دی .

احسان) دحديث په شرحه کې وايي : او دغه(د کفر او اسلام او نفاق) ستر او لوی مسائل دي ځکه چې الله جل جلاله پدغې نومونو پورې نيک بختي او بدبختي ، د جنت او دوزخ مستحق ګرځيدل تړلي مسئلې ترلي دي.

لومړی هم د دې امت اختلاف د ايمان او د کفر په مسمياتو کې واقع شوی دی ، دغه اختلاف لومړی خوارجو د صحابو په حق کې وکړ ، چې ګناهګاران مؤمنان يې په بشپړه توګه د اسلام له دائرې څخه وويستل او کافر يې وبولل ، او په دنياوي احکامو کې يې ورسره د کفارو په شان چلند روا وباله ، په خپل تکفير يې دهغوی وينه او مالونه يې ځان لپاره تحليل کړل . (الکيلانيه : ١٢ / ٤٦٨)

له دې فتنې وروسته معتزلوو اختلاف وکړ او د (منزلة بين المنزلتين) مقوله يې راوړه ، له دې پړاو وروسته مرجئو غږ پورته کړ چې فاسق انسان پوره مسلمان او مؤمن دی .

د دغې فتنو دختمولو لپاره سمدستي د امت علماوو مخکينيو او ورستنيو بې شماره ليکنې او زيات تصنيفات وليکل.

دا هم د کفر او ايمان مهم اړخ دی چې روښانه يې په اهميت دلالت کوي.

دې مسائلو ته کتنه ، د دې مسائلو زدکړه ، او په علمي بڼه يې په ښه توګه ادراک کول او په معلوم شخص د کفر ، بدعت[١] او فسق فتوې ورکول ، ياد هغه په

---

(١) د بدعت لغوي تعريف (بَدَعَ) معنی : له کومې نمونې پرته يې ايجاد کړ (اِبْتَدَعَ) معنی : پخپل زيار يې د نوي شي ايجاد وکړ (بِدَعٌ او بَدِيْعٌ) هغه شی چې له نورو څخه لومړيتوب لري ، په دی هکله الله پاک فرمايي : [قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ]ژباړه : ورته ووايه چې زه خو څه په اسماني استازو کې نوی استازی نه یم . او بدعت په دين کې له بشپړېدو وروسته اضافه کاری ته ويل کيږي .

پوره ایمان او يا په جنتيتوب او دوزخيتوب ګواهي ورکول ، چې قرآني يا دنبوي نص

(أَبْدَعَ ، اِبْتَدَعَ ، تَبَدَّعَ) معنی : نوی کار يې پيدا او ايجاد کړ چې وړاندې يې هېڅ نمونه نه لرله ، په همدې هکله الله پاک فرمايي : [وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا]ژباړه : او دوی [بني اسرائيلو] له خپل ځا نه پيري ملنګي شروع کړېوه (بَدّعَ) معنی : کار يې بدعت ته منسوب کړ (اِسْتَبْدَعَ) د بدعاتو له جملې څخه يې شمار کړ (بَدِيْعٌ) معنی : د تعجب او حيرانتيا وړ کار او(بَدِيْعٌ) د الله پاک نوم هم دی په دې معنی چې اسمانونه او ځمکې يې له هېڅ کومې نمونې پرته جوړ او پيدا کړي دي . د بدعت له دغې ګردو کلماتو څخه جوته شوه چې د [بَدَعَ] ماده په دين کې د خواهشاتو څخه راپيدا نوي کارونو ته ويل کيږي هيره دې نه وي چې [اِبْتِدَاع] د الله پاک له پلوه له عدم څخه وجود ته د شيانو راستو ته ويل کيږي ، په دې معنی چې د مخلوقاتو او ګردو شيانو پيدا کول يواځې الله پاک کوي ، خو د مخلوق له لورې [اِبْتِدَاع] د الله پاک او د هغې د راستولي رسول په ضد د شيانو او عبادتونو رواجولو ته ويل کيږي ، او دا د مذمت وړ دومره بد کار دی چې پوره پرې تمامه ده . امام أبو شامه وايي : د بدعت او مبتدع نومونه يک او يواځې په مذماتو کې راځي ، خو ولې په لغوي بنه دواړه کلمې د مدح او مذمت دواړو معناګانو ته شمول لرلی شي .

د بدعت اصطلاحي تعريف :امام جرجاني رحمه الله وايي :بدعت په دين کې د هغې نوي رامنځ ته شوي کار نوم دی چې له صحابه کرامو – رضي الله عنهم اجمعين – او تابعينو نه يې په صحت دروستوالی هېڅ اثر نه وي نقل شوی ، او نه هم د کوم شرعي دليل مقتضا او غوښتنه وي .ابن عابدين د بدعت په تعريف کې وايي :بدعت ضد د شک او شبهې يا استحسان په بنسټ علمي يا عملي داسې نوی کار رواجول چې ورته د قوي دين او نېغې لارې او په ديني احترام قايل وي . شاطبي رحمه الله د بدعت تعريف داسې کوي :دين او اسلام ته په ورته والي کې د داسې لارې پيدا کول چې غاړه کېښودلو باندې پرې د الله پاک په عبادت کې مبالغه کول وي . په دې درېواړو تعريفونو کې واضح ترين او د مقصودونو په خورا بهترينه طريقه واضحه کونکی تعريف د شاطبي رحمه الله تعريف دی ، يو خو دا چې تعريف دومره واضحه او څرګنده دی چې له يوې خوا خو اسان فهمه دی ، او له بلې خوا پرې ټول احترازات له منځه بهر وځي .عز بن عبدالسلام رحمه الله وايي : د داسې کار کول چې د نبي – صلى الله عليه وسلم – څخه يې ثبوت هېڅ صحت نه لري
.

يې په هکله نه وي غرېدلی ، ځان ساتل د اهل السنت والجماعت اصلي قاعده او د عقيدې بنسټ دی .

د کفر لغوي معنی

ورېندې مو د کفر د سمې پيژندنې اړتيا او په مسلمانانو له کفر څخه د ځان ساتلو او پر خپل ځان او دين د سلامتيا او بچ کېدو احتياط کول ، د کفر د عاقبت او انجام څخه ځان ساتل مو ذکر کړل ، اوس بايد په دې هم پوهه شو د لغت له مخې کفر څه شمېر معناګانې لري :

۱ -: پټوالی او پرده پوشي

له همدې کبله الله پاک جل جلاله زميندار او د هقانه طبقه خلک په کفارو نومولي دي.

الله پاک فرمايي: (كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا) [سورت حديد : ۲۰]

ترجمه : په شان د حال د فائده مند باران چې زميندار لره خوشحالوي بوټي د دغې باران ، بيا وچ شي نو ته وينې هغې لره تک زيړ......

۲ -: رد او انکار کول

الله پاک فرمايي : (فَلَمَّا جَاءَهُم مَّا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ ۚ فَلَعْنَةُ اللَّـهِ عَلَى الْكَافِرِينَ) [سورت بقره : ۸۹] .

ژباړه : پس هر کله چې دوی ته هغه څه راغلل چې دوی پيژندل نو انکار يې ورنه

وکړې ، په کافرانو دې د الله لعنت وي .

یا لکه د نعمتونو له شکر ویستو څخه انکار کول ، لکه الله پاک فرمايي :

(فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ) [سورت بقره : ۱۵۲] .

ژباړه : پس تاسو ما یاد کړئ زه به تاسو یاده کړم ، او زما احسان ومنئ او ناشکري مه کوئ .

۳ - : برا ءت ، بې زاري او انکار کول

لکه الله پاک د کافرانو په حال کې چې د قیامت په ورځ به د یو بل سره جګړې کوي فرمايي : (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ) [سورت عنکبوت : ۲۵]

ژباړه : بیا به د قیامت په ورځ ستاسو ځیني له ځینو نورو څخه انکار کوي او ځیني ستاسو به په نور ځینو لعنت وايي او ستاسو ځای به اور وي او ستاسو لپاره به هیڅ مدد ګار نه وي .

د کفر شرعي معنی

✵ اما د کفر خپله شرعي او اصطلاحي معنی د قران او حديث په نصوصو کې داسې وارده ده چې کفر د ايمان نشتوالي او ايمان د کفر نشتوالي ته يا په شرک او ردت کې واقع کېدلو ته کفر وايي.

ايمان او کفر په خپل منځ کې سره د يو بل ضد دي ، چې کله هم په بشپړه توګه يو (ايمان يا کفر) حاصل شي دوهم له منځه ځي ، ولې که يو ناقص موجود شي نو ضد ورسره هم د نقص په اندازه موجوديږي.

شيخ الاسلام ابن تيمية چې په خپل علم ، فهم او رسم کې د سلفو صالحينو په منهج و ، دا عقيدوي مسئله يې په خپلو بيلابيلو ليکنو کې په ځانګړې پاملرنې په پوره توګه واضحه کړې ده چې ځينې خبرې يې زه په لاندې توګه تاسو ته رانقلوم :

۱ – : شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله په خپلې فتاوی (۲۰ / ۸٦) کې وايي : د مسلمانانو په اتفاق کفر د ايمان نشتوالي او عدم موجودګۍ ته ويل کيږي ، که د ضد (ايمان) عقيده ساتي او که نه يې ساتي ، تکلم پرې کوي او که نه خو د ايمان نشتوالي ته کفر ويل کيږي .

د اهل السنت والجماعت چې ايمان ظاهري او باطني قول او عمل بولي په تيره مسئله کې د هغه چا سره اختلاف نه لري چې ايمان يواځې اعتقاد بولي لکه جهميه او

زياتره اشاعره او يا يې هم يواځې د ژبې اقرار بولي لکه کراميه او يا هم هغه څوک چې ايمان د زړه اعتقاد او د ژبې اقرار بولي ، لکه فقهاء مرجئه او ځينې اشاعره ، د مالکيانو مجتهدينو فقهاوو ، شافعيان ، حنبليان او عام صوفيه ، سنّي متکلمين او د خوارجو او معتزله وو متکلمين ټول د اهل حديثو سره په دې متفق دي چې په چا د رسالت حجت قائم شي او ايمان پرې ونه لري کافر دی .

هېڅ فرق نشته که مکذّب کافر وي او که شکي کافر وي ، معرض وي او که متکبّره وي ، متردّد وي او که بل څه وي .

شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله څرګنده کړه چې کفر عقيدوي هم کېدای شي او غير عقيدوي هم کېدای شي(۱) .

کفر يواځې په تکذيب کې منحصر نه دی بلکې کفر د شک او شبهې د

(۱) کفر درې بنسټيز ډولونه لري چې ګرد ډولونه يې په دې کې راټول دي :
لومړی : عقيدوي مکفَرات : دا هغه عقيده ده چې په ايماني ارکان يې تنقيص شي او ياهم د اسلامي صحيحو معتقداتو سره ضد د نور څه عقيده ولرل شي لکه : له پروردګار نه انکار کول ، يا يې کمالي صفتونه نه منل ، يا د تثليث عقيده لرل ، يا د پيغمبرانو له نبوت څخه انکار کول ، يا د ايمان له کوم رکن څخه انکار کول ، جنت يا درزخ نه منل او نور هغه منصوصي شيان چې په دين کې ثبوت شوی او انکار ترې کفر ګڼل کيږي .
دوهم : قولي مکفرات : لکه د کفر په عقيده اقرار کول ، له اسلامي عقايدو څخه منکريدل ، په دين پسې ملنډې او مسخرې کول .
دريم : عملي مکفرات : داسې کارونه کول چې په کفر ښکاره دليل وي ، لکه د سپکې نظريې له مخې قران کريم څيرل ، يا يې په ګندګۍ کې غورځول ، بوتانو ته سجدې کول ، په سينه صليب راځړول او داسې نور ...(العقيدة الاسلامية وأسسها : ٦١٧) د عبدالرحمن حبنكة الميداني ليکنه .

اعراض او استكبار او همدا راز د تردد له لارې هم راځي[(١)].

---

(١) كفر څه شمېر ډولونه لري چې د دلائلو په شمول يې قابل ذكر بولو :

١ - : د تكذيب كفر : الله پاك فرمايي : (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ) [العنكبوت:٦٨] ژباړه : له هغه چا نه بل لوی ظالم څوک دی چې په الله دروغ وتړي او يا حق ته د دروغو نسبت وكړي ، ايا په جهنم كې د كافرانو لپاره ځای نشته ؟

٢ - : د انكار او لويي كفر : الله پاك د ابليس متعلق فرمايي : (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلا إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ) [البقرة:٣٤] . ژباړه : مونږ چې كله ملائكو ته وويل چې ادم – عليه السلام – ته سجده وكړئ ، ټولو سجده وكړه خو ابليس سجده ونه كړه انكار او تكبر يې وكړ او د كافرانو له جملې څخه شو .

٣ - : د شک كفر – چې د پيغمبرانو يا اسماني كتابونو په صدق كې شكي وي – الله پاک فرمايي : (وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا وَمَا أَظُنُّ السَاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَى رَبِّي لأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَاكَ رَجُلًا لَكِنا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا) [الكهف: ٣٥-٣٨] ژباړه : خپل باغ ته په داسې حالت كې ننوت چې د ځان سره ظالم و ، او ويويل : ګومان نه كوم كه باغ مې برباد شي او ګومان مې هم نه شي كه قيامت راشي ، خو كه بيا هم رب ته مې ورشم له دې څخه به ورسره مزيد ډېر څه ووينم (واخلم) ، ملګري يې ورته وويل چې ايا تا په هغه ذات كفر وكړ چې له خاورې څخه ، بيا يې له نطفې څخه راپيدا كړې او سم دم انسان يې درنه جوړ كړ ؟ زما رب خو الله دی زه ورسره هېڅ شی نه شريكوم.

٤ - : د اعراض كفر : چې نه دين زده كوی اونه يې اوري اونه يې چا ته ښايي ، الله پاک فرمايي : (وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَما أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ) [الأحقاف: ٣] ژباړه : او هغه خلک چې په څه ورته وېره وركړی شي كفر كوي او اعراض ترې كوي .

٥ - : د نفاق كفر :له دې څخه اعتقادي كفر مراد دی چې په زړه يې كفر او په خوله يې

اسلام وي ، الله پاک فرمايي : (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لا يَفْقَهُونَ) [المنافقون:۳] ژباړه : دا ځکه چې دوی ايمان راوړ او بيرته يې کفر وکړ ، په زړونو يې مهر ولګيد دوی بيخي نه پوهيږي .

٦ - : د کنځلو او ملنډو کفر : لکه څوک د الله پسې – نعوذ بالله – يا پيغمبر پسې يا د دين بلې شعيرې پسې ملنډې ووهي يا ورته کنځل وکړي ، الله پاک فرمايي : (وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّـهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ * لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَائِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ) [سورت توبه : ٦٥ – ٦٦] .ژباړه : که پوښته ترې وکړې نو درته وايي به : مونږ خو ټوکې ټکالې کولې ، ورته ووايه چې ايا تاسو په الله او د هغه په ايتونو او رسول باندې ټوکې ټکالې کوئ ؟ بانې مه کوئ تاسو له ايمان راوړو وروسته بيرته کافران شوي ياست ، که ستاسو له ځينو درګزري وکړو نو نور ته به مو هرومرو عذاب په دې ورکړو چې مجرمان دي .

٧ - : د بغض کفر : چې څوک د الله د دين څه شی مبغوض وګڼي ، الله پاک فرمايي : (ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنزَلَ اللَّـهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ) [سورت محمد : ۹] . ژباړه : دا ځکه چې دوی هغه څه بد وګڼل چې الله رانازل کړي وي نو عملونه يې برباد شول .

٨ - : د کافرانو سره موالات کول : خو موالات دوه ډوله لري :

١ – غير کفري موالات . ٢ –کفري موالات .

غير کفري موالات حرام دي خو انسان پرې نه کافر کيږي لکه د خپل هيواد کافر سړي لپاره تعصب کول ، يا د ډلو ټپلو لپاره تعصب کول په دې سره د انسان ايمان کميږي خو کافر کيږي پرې نه .

اويه کفري موالاتو انسان کافر کيږي – نعوذ بالله – لکه د کافرانو سره ربنتيا د زړه له تله مينه لرل او د هغوي دين خوښول ، په مسلمانانو يې بريالي غوښتل او داسې نور ، الله پاک فرمايي : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ) [المائدة: ٥١] ژباړه : ای مومنانو ! يهوديان او نصرانيان په دوستانې

٢ – : ابن القيمرحمه الله چي د شيخ الاسلام ابن تيميه پياوړي شاګرد دی په خپل کتاب (الصلاة : ٥٣) کې وايي : کفر او ايمان سره په خپل منځ کې ضد دي ، که يو په کامله توګه له منځه ولاړ شي پرځای يې بل باقي پاتې شي.

٣ – : شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله په خپل کتاب درء التعارض (١ / ٢٤٢) کې د متکلمينو په نيز د تکفير په اصولو کې رداً وايي : چې که چا د عقل ضد کار وکړ کافر شو ، بلکې کفر د نبي صلى الله عليه وسلم په خپلو ويناګانو کې تکذيبولو ته ويل کيږي ، له پيروی څخه يې په ځان ژغورنه کې که څه هم يې په تصديق عقيده ولري لکه فرعون او يهود او د هغوی په څېر نور خلک ، نو څرګنده شوه چې کفر کله تکذيب وي او کله له تکذيب پرته بل ډول هم کيدای شي .

تر دي چې د نبي صلى الله عليه وسلم له پيروی څخه ځان رابندول هم کفر دی ، اګر که تکذيب ورسره نه وي ، ځکه چې فرعون د موسی عليه الصلاة والسلام صداقت پيژنده لکه الله رب العالمين د هغوی په هکله فرمايي : (وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ) [سورت نمل : ١٤]

ژباړه : په ډېر او تکبر فرعون د موسی – عليه السلام – د حقانيت نه انکار وکړ ، او زړونو او نفسونو يې حقانيت تاييد و ، وګوره چې د ورانکارو انجام څنګه وي ؟

همدا راز الله پاک د سورت اسراء په اخر کې فرمايي : (قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ هَـٰؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا) [سورت اسراء : ١٠٢] .

سره مه نيسئ ، دوی سره خپل منځ کې د يو بل دوستان دي ، که ستاسو څخه ورسره چا مينه ولرله نو په يقين سره د هغوی له جملې څخه به وي .

ژباړه : او ووايل موسى – عليه السلام – يقينا ته پوهيږې چې نه دي نازل کړي دا ايتونه مګر رب دا اسمانونو او ځمکو ، دليلونه دي د راښکاره کولو دتوحيد ،او زما په تا د تباه کړی شوي ګومان دی .

همداراز يهود او اهل کتابو د نبي ﷺ صدق و صداقت پيژنده حق چې د خپلو اولادونو څخه يي هم زيات پيژنده ، لکه الله تعالى فرمايي : (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ ۖ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ) [سورت بقره : ١٤٦] .

ژباړه : هغه کسان چې مونږ ورته کتاب ورکړی دی هغوی دا پيغمبر داسې پيژني لکه څنګه چې خپل بال بچ پيژني او بيشکه يوه ډله له دوی څخه خامخا حق پټوي او ښه پوهيږي.

نو کفر چې څرنګه تکذيب کيدای شي دغه ډول د استکبار ، د شک ، د نفاق او د اعراض له لارې هم راځي .

٤- : همدا راز شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله کيلاني په لومړيو (١٢ / ٣٣٥) کې وايي : کفر په الله پاک او د هغه په رسول نه ايمان لرلو ته ويل کيږي ، که د ايمان نه لرلو سره تکذيب وي او که نه وي ، يا شک او ريب وي او که نه وي او يا ورڅخه حسداً او تکبراً اعراض وکړي ، يا د نبي ﷺ له پيروی پرته د هوا پرستۍ اتباع وکړي ، دي ټولو ته کفر ويلی شي.

که څه هم درغجن کافر تر ټولو ستر کافر دی خو کافر چې کفر يې تکذيبي يا حسدي وي ، د دې برسيره يې په رسولانو او اسماني استازو تصديق يقيني وي هم کافر دی ، ټول مکي سورتونه دغسي کافرانو خلکو ته په خطاب بوخت دي.

د کفر د مختلفو انواعو په هکله مهمې قاعدې

د قلبي ، قولي او عملي کفر له ډولونو څخه مخکې دا قاعده چې د ګڼ شمېر نورو قواعدو او ضوابطو بنسټیزه قاعده ده پېژندل یې زیات اړین دي په دې قاعده علمي عبور لرل د اهل السنت و الجماعت د کفر او تکفیر په موضوع کې د ښه علم لرلو بنسټیز لامل دی ، د اهل السنت والجماعت قواعد په همدغې قاعدې ولاړې دي :

١- : کفر اصطلاحي او خالص شرعي حکم دی چې مرجع یې د الله پاک جل جلاله کتاب او د نبي ﷺ صحیح ثابت سنت دي ، هېڅکله یې بنسټ هوا پرستي او په چا بدګماني ، سوء فهم او سوء ظن نه دی .

هغه څوک چې الله پاک او د هغه رسول ﷺ عیناً یا جنساً یا وصفاً کافر بولي وي د هغوی تکفیر لازمي او فرضي کار دی ، ورنه هغه څوک چې پرې یې کفر نه وي کړی باید ورته کافر ونه ویل شي ، د شرعي صریح او صحیح استناد پرته د هیڅ چا په توان کې دا نشته چې ابتداءً چاته کافر ووایي.

- : د هغو له جملې څخه چې ورته په وحیي دلائلو کې د تعیین په شکل کافر ویلي شوي دي ، ابلیس ، فرعوناو ابولهب دي.

- : د هغه کافرانو له جملې څخه چې د هغوی جنس الله پاک او د هغه رسول ﷺ کافر بللی دی ټول مشرکان ، جنس یهودان ، جنس نصاری ، جنس مجوسیان ، او د دوی په شان داسې نور....

- : او د هغو له جملې څخه چې وصفا کافر بلل شوي دي په لاندې توګه دي :

○ الله پاک او د هغه کتاب او د هغه رسول ﷺ پسې مسخرې یا ټوقه کونکی ، د الله پاک جل جلاله نازل شوي حکم پرته په بل څه فیصله کونکی(۱) ، ساحر ، کاهن ، د علم غیب دعوه کوونکی او داسې نور..

۲ - : کفر لکه د ایمان په څېر شاخونه او څانګې لري ، لکه صحیحینو کې د ابوهریرة رضي الله عنه څخه روایت دی چې نبي ﷺ فرمايي : (الاِیْمَانُ بِضْعٌ وَ سَبْعُوْنَ شُعْبَةً أَعْلاَهَا قَوْلُ لاَ اِلَهَ الاَ اللهُ وَ أَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الأَذَى عَنِ الطّرِیْقِ ، وَ الْحَیَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الاِیْمَانِ) مرجع ؟؟؟

ژباړه : ایمان څه د پاسه اویا څانګې او شاخونه لري ، لوړه او بهترینه څانګه یې د (لاَ اِلَهَ اِلاّ اللهُ) په کلمې تلفظ کول دي . او ادنی ترینه څانګه وړیکې د لارې څخه د زیانمنو شیانو لرې کول دي ، او حیا د ایمان له څانګو څخه یوه څانګه ده .

همدا راز د بخاري او مسلم په بل روایت کې راځي چې رسول ﷺ فرمايي: (الاِیْمَانُ بِضْعٌ وِ سِتّوْنَ شُعْبَةً)

---

(۱) باید خبر یاست چې که څوک په غیر الله فیصله وکړي او عقیده یې دا وي چې دلته داسې قانون رائج دی نو د عبدالله بن عباس – رضي الله عنهما – په تفسیر دا ورکوتی کفر دی ، لویه ګناه ده ایمان ترې خطره پیښیدای شي خو له دین څخه پرې انسان نه وځي ، او که په غیر الله سره فیصلې باوجود د دې معتقد و چې له قران څخه په دې فیصله ډېره ښه ده ، یا اوسمهال په قران فیصلې کول مناسب نه دي ، یا قران د دې وخت سره هیڅ سمون نه خوري نو بیا پرې – نعوذ بالله – انسان له اسلام څخه ووځي او کافر کیږي ، الله دې زمونږ د ایمانونو حفاظت وکړي .

ژباړه : رسول اللهﷺ فرمايي : ايمان څه د پاسه شپېته څانګې دی .
لکه د ايمان په شان کفر هم راز راز او بيلا بيلې څانګې لري چې قاعده او ضابط يې داده چې الله جل جلاله ورته په خپل کتاب يا نبي کريم ﷺ ورته په خپلو مبارکو ويناګانو کې کفر ويلی وي ، په داسې حال کې بل هيڅ چا ورته کفر نه وي ويلې .
له همدې کبله امام ابن القيمرحمه الله په خپل کتاب (الصلاة : ٥٣، ٥٤) کې ليکلي دي:
فصل : ا يمان او کفر پېژندلو بنسټ په ي مسئلو پوهه لرل دي ، که ايمان او کفر په ښه توګه وپېژندل شي دايمان ثبوت او نفي په ښته توګه پېژندل کيږي ، ځکه چې کفر او ايمان سره په خپل منځ کې ضد دي ، چې يو هم پوره له منځه ولاړ شي بل يې ځاي کلک نيولی وي .
دا چې ايمان بنسټ او څانګې هم لري او هره څانګه په ايمان نومولی شي ، لمونځ هم د ايمان څانګه ده ، روژه ، حج ، او زکاة هم د ايمان څانګې دي .
همداراز باطني اعمال لکه حياء ، توکل ، د الله پاک جل جلاله څخه ويره لرل او ورته په هر څه کې رجوع کول هم د ايمان څانګې دي ، تر دې چې دڅانګو پاې کې د لارې څخه د زيانمنو شيانو لرې کولو باندې تمامې شي ، ځکه چې دا هم د ايمان څانګه ده ، بلکې له شروع څخه تر ختمېدو تولې د ايمان څانګې او بيلا بيل شاخونه دي ، دومره ده چې دځينو څانګو په زوال د ايمان زوال راتللی شي لکه د شهادت څانګه ، او داسې څانګې پکې هم شته چې په پريښودلو يې د ايمان زوال نه شي کيدی لکه په لاره کې د زيان رسونکو شيانو پريښودل او هغه نه لرې کول .

هېره دې نه وي چې د دواړو تر منځ نورې ځانګې هم شته چې خپل منځ کې سره پیاوړې د شهادت ځانګې پورې تړاو لري او له نورو ځانګو نه ورته نسبتاً نزدې دي ، او ځېنې ځانګې یې د لاړې د ضررناکو شیانو په لري کولو پورې تعلق او تړاو لري او ورته نسبتا له نورو څخه نزدې دي .

د تېر په څېر کفر هم د بنسټ او زیاتې کورنۍ ځانګې لري ، لکه څنګه چې د ایمان ځانګې صریح ایمان و ، دا راز د کفر ځانګې هم صریح کفر دي ، حیا د ایمان ځانګه ده ، بالعکس بې حیايي د کفر ځانګه ده ، رښتیا ویل د ایمان ځانګه ده بالعکس دروغ ویل د کفر ځانګه ده ، لمونځ ، روژه، زکاة ، حج ، د ایمان ځانګې دي خو بالعکس پرېښودل یې د کفر ځانګې دي ، د الله پاک رالیږلې کتاب او نبوي سنتو باندې پرېکړه ایمان دی خو ولې بالعکس پرېکړه پرې نه کول کفر دی .

لکه څنګه چې پیروي او اطاعت د ایمان له ځانګو څخه یوه ځانګه ده ، دا راز تمامې سرغړونې او ګرد ګناهونه هم د کفر له ځانګو څخه ځانګې دي.

د ایمان ځانګې په دوه ډوله دي:

❶قولي ایمان .

❷فعلي ایمان .

همدا راز کفر هم دوه ځانګې لري :

❶ قولي کفر.

❷ فعلي کفر.

لکه څنګه چې د قولي ایمان له ځانګو څخه داسې ځانګې شته چې په زوال سره

يې د ايمان زوال منځ ته راځي ، همدغه شان د فعلي ايمان په څانګو کې هم داسې څانګې شته چې په زوال سره يې د ايمان زوال موجوديږي .

همدغه شان د کفر څانګې هم واخله چې کفر پرې موجوديږي.

لکه څنګه چې اختياراً د کفر کلمه ويل کفر دی او د کفر څانګه ده ، دغه شان په فعلي کفر هم سړی کافر کيږي لکه بوتانو ته سجده کول ، د قران کريم بې عزتي کول ، او دا بنسټيز کفر دی چې نورې څانګې هم لري .

خو ولې دلته بل اصل هم شته هغه دا چې ايمان له عمل او قول څخه ترکيب شوی دی او قول په دوه قسمه دی :

۱ - : د زړه وېناه ، چې مضبوطه عقيده لرل دي.

۲ - : د خولې وېناه ، چې د اسلام په کلمې تلفظ کول دي.

همدا راز عمل هم په دوه قسمه دی:

۱ - : د زړه عمل چې نيت او اخلاص دی .

۲ - : د اندامونو عمل .

چې کله هم دا څلور واړه په کلّي توګه له منځه ولاړ شي نو ايمان په هر اړه خيزه توګه له منځه ولاړ شي او هيڅ ترې پاتې نشي .

او چې کله د زړه تصديق له منځه ولاړ شي نو د ايمان باقي جزئيات هيڅ فائده نه ورکوي ځکه چې د عقيدې مضبوطوالي او نفعه رسولو لپاره د زړه تصديق شرط دی .

خو که د زړه عمل په هراړخيزه توګه زايله شي او تصديق قلبي پاتې شي ، دلته اهل السنت والجماعت او مرجئه سره عقيدوي معرکه او اختلاف لري

اهل السنت سره يوه خوله دي چې په زړه تصديق نه کول ايمان د زوال سره مخ کوي ، او يوازې د زړه تصديق د زړه عمل پرته په نفعه تماميداى نه شي چې محبت او انقياد دى .

لکه څنګه چې ابليس ، فرعون او د هغه قوم ، يهود او مشرکان د نبي ﷺ په تصديق قائل وو ، او حتى سراً او جهراً به يې پرې اقرار کوو او دا به يې ويل چې نه دروغ وايي او نه ساحر دى ، خو مونږه يې هيڅ کله پيروى ته غاړه نشو کېښودلى او نه وربانديې ايمان راوړلى شو .

کله چې ايمان د زړه د عمل د زوال سره زوال خوري نو دا هم نا اشنا ده چې ايمان د جوارحو لوى اعمالو سره زوال وخوري ، بالخصوص هغه عمل چې د زړه نه يې ورسره محبت او انقياد نه وي او داسې عمل د عدم تصديق لوى لامل دى ، لکه لږ مخکې تيرشول.

ځکه چې د جوارحو د سرغړوني نه د زړه سرغړونه منځ ته راځي .

ولې که زړه کې د احکامو پيروي منلې وى او ورته منقاد شوى وى نو ټولو جوارحو به يې پيروي په ځان منلې وى او ورته به منقاد شوى وى ، خو د انقياد او پيروى څخه سرغړونه دا معنى ورکوي چې زړه پرې تصديق نه کوي ، او حالانکه د زړه تصديق د ايمان حقيقت دى .

ولې ايمان يواځې تصديق نه دى لکه مخکې يې په هکله بيان تېر شو .

بلکې ايمان د تصديق سره سره په خپل ځنګ کې انقياد او پيروي هم نيولې دي.

همدا راز هدايت يواځې د حق پيژندل نه دي بلکې د حق پيژندل او ورسره په ځنګ کې پيروي کول او غوښتنو ته يې لبيک ويل هدايت دى.

که څوک د هدايت پېژندګلو پسې وي او خپله پکې متابعت نه وي ، دې ته پوره هدايت نه ويل کيږي ، لکه څنګه د ايمان نه لرلو سره تصديق ته پوره تصديق نه ويل کيږي ، ورنه له پوروالي پرته هدايت ته هدايت او تصديق ويلی شي خو ناقص .

د دې بنسټ پوره زده کړه او خيال ساتنه ستا فرض دي .

نیوکه او خبرداری

لکه څنګه چې کفر په خپل ذات کې ګڼ شمیر ځانګې لري نو بیرته په خپل منځ کې تفاوت او توپیرونه هم لري ، هغه داسې چې کفر درجات نه بلکې درکات لري ، چې له جملې څخه يې يو غټ کفر دی ، لکه د الله جل جلاله او د هغه رسول يا کتاب ته سپکې سپورې ويل ، او بل وړوکی کفر دی ، لکه د مسلمان قتل يا ورته ګنځاوې کول، همدا راز په مړي باندې چغې سورې وهل .
لوی کفر سره بیرته په خپل منځ کې زيات توپیرونه لري ، خو د کفر دواړه اړخونه (غټ او وړوکی) هم په خپل منځ کې مرتبې لري ځینې مراتب يې له نورو ځینو نه زيات ستونزمن او سخت اغيز لري .
له همدې کبله شيخ الاسلام ابن تيمية رحمه الله په خپلې فتاوى (۲۰ / ۸۱) کې وايي :
کفر هم په خپل منځ کې له يو بل څخه سخترين مقامات لري ، هغه کافر چې اسلام ته د دروغو نسبت کوي له هغه کافر څخه سخت دی چې اسلام درواغ نه ګڼي ځکه چې لومړنی کافر د ايمان د پرېښودو سره په څنګ کې د بل منهي عنه (د منعه کړی شوي شي) ارتکاب هم وکړ چې تکذيب دی.
او هغه کافر چې د کفر او تکذيب سره د الله پاک او د هغه د رسول صلى الله عليه وسلم او مؤمنانو بندګانو په خلاف په خپل لاس يا ژبه د مبارزې عملي اقدام وکړي ، دا کافر نسبتاً هغه کافر ته سخت دی چې يواځې په کفر او تکذيب يې بسنه کړې

ده .

او که څوک د کفر د اختیارولو ترڅنګ قتل ، زنا ، غلا ، جنګ ، او جدل هم اختیار کړي نو دا بیخي اشد ترین جرم (کفر) دی.

کفر په دوه ډوله دی :

اول : چې سړی ورباندې د اسلامي دائرې څخه وځي او ورسره نیک او صالح عملونه هم ختمیږي ، او د جهنم په اور کې به په ابدي توګه تعذیبیږي .

څښتن ته یې په عامو نیکو عملونو هم بخشش نه کیږي ، او د ایمان نوم ترې هم په هر اړخیزه توګه لرې کیږي ، لکه سحر کول ، الله پاک او د هغه رسول او کتاب ته ګنځاوې کول ، یا یې له دین څخه اعراض کول ، داسې نور....

دویم : ورکوټی کفر چې سړی د اسلام له دائرې څخه نه وباسي او نه نیک عملونه بربادوي ، او نه په ابدي توګه د جهنم په اور کې حصارول کوي ، خو دومره ده چې ګناهګار د الله د مشیئت او ارادې لاندې وي ، که الله پاک وغواړي نو ورته بخشش به وکړي یا به ورته عذاب ورکړي ، خو د ایمان نوم ترې نه لرې کیږي ، د دې ډول کفر په ارتکاب د ایمان د کمال سر ضد دی ، او شرعي حکم یې هم د لویو ګناهونو حکم دی ، لکه په مړي چغې وهل ، مسلمان ته ګنځل کول ، د مسلمان وژل ، په نسبونو کې طعن لګول .

همدا راز شرک ، ظلم ، فسق هم په دوه ډوله دی ، یو یې غټ او بل یې وړوکی دی دین او اسلام ته منسوب علماء په دې خبرو ډیر ښه پوهیږي ، زه ګمان نه کوم چې دې خبرې ته به څوک د شک په سترګه ګوري او یا به ورڅخه انکار کوي.

او د دې خبرې په تایید کې مو د امام ابن القیم رحمه الله قول د هغه له کتاب (الصلاة

) ښخه محکي نقلاً ذکر کړ.

٤ – : غټ کفر او غټ شرک دواړه سره په خپل منځ کې د عموم او خصوص علاقه لري چې هر شرک کفر دی خو ولې هر کفر شرک نه دی .

د الله پاک پرته دبل چا په نوم نذرونیاز او منبتي منل ، ورښخه د عبادت په توګه وېره ساتل لوی شرک دی ، خو ولې غټ کفر هم دی ، انسان وربانديې د اسلامي دائرې ښخه بهر وځي ، او دغه عمل په هر اړخیزه توګه د ایمان ضد او منافي عمل دی .

خو ولې الله ، د هغه رسول ته ، د هغه دین ته کنځل کول اوورته په سپکه کتل ، یا د قران بې حرمتي کول یا دېته ورته نور د کفر اعمال کول لوی کفر دی چې سړی پرې له اسلام نه وځي ، و ولې په دیني احکامو کې ورته شرک نه ویل کیږي .

٥ – : د کفر کلمه د اسلامي شریعت په معتبرو مصدرونو (قران او حدیث) کې په دوه ډوله استعمال شویده :

❶ چې (الف لام) وربانديې داخل شوی وي چې مقصد او مراد ترې معهود کفر او یا په کفر کې مستغرق مراد وي ، او دا د کفر هغه ډول دی چې له اسلام ښخه ویستل کوي .

❷ چې له (الف لام) ، له اضافت او له تخصیص درېواړو ښخه مجرد ذکر شوی وي ، په دې صورت کې ورته کفر اکبر نه شي ویل کېدای ، بلکې ورته کفر اصغر ویل کیږي چې انسان د اسلام نه وباسي .

لکه څنګه فرق چې د (کفر) خپل منځ کې لری دغه څېر د (کفر مطلق) او (مطلق کفر) کې هم په غټه پیمانه توپیر پروت دی ، دې مسئلې ته مو مخکې په

لسم بحث کې د (ايمان مطلق) او د (مطلق ايمان) کې اشاره کړې ده .

همدغې مسئلې ته امام ابن تيمية رحمه الله په خپل کتاب (اقتضاء الصراط المستقيم : ١ / ٢٣٧ – ٢٣٨) کې دا معنی تاييد کړې ده ، هغه وايي :

امام مسلم (رحمه الله) په خپل صحيح کې د اعمش په روايت له ابوصالح نه هغه له ابوهريرة رضي الله عنه څخه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي : (اثنتان في الناس هما بهم كفر)

ژباړه : دوه شيان دي چې وجود يې په خلکو کې کفر دی.

يعنې دغه دواړه خصلتونه په خلکو کې د وجود په حالت کې کفر دی ، نو ذاتا دغه دواړه خصلتونه په دې معنی کفر دی چې د کفارو کارونه دي ، او دواړه خصلتونه په خلکو کې شته ، خو معنی دا نه شوه چې په هر چا کې که د کفر دغه خويونه شتون ولري نو مطلق کافر به وي او د کفر حقيقت پرې قائم شو .

نو همدغه شان هغه انسان پوره مؤمن هم نشي جوړې دی چې وريکې فقط د ايمان يو خصلت موجود شي تر څو پرې د ايمان حقيقت قايم نه شي .

نو د (کفر) او (الکفر) لفظونو تر منځ پدغه پيمانه فرق او توپير موجود دی .

لکه نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي : (ليس بين العبد والكفر والشرك الا ترك الصلاة)

ژباړه : د انسان او د کفر او شرک تر منځ د لمونځ پرېښودلو پرته بل توپير او فرق نشته .

همداراز د ايمان مطلق او مطلق ايمان ، يا د کفر مطلق او مطلق کفر تر منځ ستر توپير شته ، لکه نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي (لا ترجعوا بعدي كفارا يضرب بعضكم رقاب بعض)

ژباړه : له ما څخه وروسته کفار مه جوړېږئ چې ځينې د نوروځېنو څټونه او سرونه وهي.

(فيضرب بعضكم رقاب بعض) د (كفارا) لپاره تفسير دی ، نو معلومه شوه چې قاتل ته مقيداً کافر ويل کېدای شي خو ولې په اسم مطلق کې نه داخليږي .

لکه الله پاک فرمايي: (خلق من ماء دافق) [سورت طارق : ٦]

ژباړه : پيداشوی دی انسان له توپ وهونکو اوبو نه.

نو دلته الله پاک د مني نطفې ته اوبه وويل خو ولې په اسم مطلق کې نه دي داخلي.

لکه الله پاک چې فرمايي : (فان لم تجدوا ماء فتيمموا)

ژباړه : که مو اوبه ميندې نکړې نو تيمم ووهئ .

٦ - : اهل السنت والجماعت د تکفير مسئله لويه مسئله بولي او ورڅخه ډېره کوي ، د چا د تکفيرولو او نه تکفيرولو حق يواځې او يواځې الله پاک او د هغه رسول ﷺ ته سپاري.

د اهل السنة والجماعت هيڅ چا ته تر هغه کافر نه وايي تر څو الله پاک او د هغه رسول په کافر نه وي نومولي.

په همدغه خاطر امام (طحاوي رحمه الله په خپل د عقيدې کتاب کې چې خلکو ته ډېر مقبول دی وايي :

(مونږاهل القبله د ګناه په ارتکاب تر هغه کافر نه بولو تر څو يې حلاله نه وي ګڼلې ، او دا هم نه وايو چې د ايمان سره ګناه کول زيان نلري) .

همدا راز امام ابن تيمية رحمه الله هم په خپل کتاب (العقيدة الواسطية) کې وايي :

فصل : د اهل السنة والجماعت له اصولو څخه دا هم دي چې ايمان قول او عمل دی ، دزړه او ژبې ويناه ده ، او دزړه او ژبي او جوارحو عمل دی ، ايمان په طاعت او پيروئ کولو زياتيږي خو په نافرمانئ او سرغړونو سره کميږي ، او اهل السنة والجماعت د دې سره سره اهل القبلة د کبائرو په ارتکاب کافر نه بولي ، لکه څنګه چې يې خوارج کافر بولي ، بلکې د ګناهونو سره سره د ايماني وروروليٰ ثابت وي)

خو ولي بدعتيان او هوا پرست طبقه خلک هميشه لپاره له تورونو او ننګونو پرته خپل ګرد مخالفين تکفيروي .

له همدې کبله امام ابن تيمية رحمه الله په خپلئ فتاوی کې وايي :

له دليل پرته هيڅ چا ته د دې حق حاصل نه دی چې د مسلمانانو څخه د چا په تکفير قايل شي، ولو که غلط او خطا شوي هم وي ، د چا ايمان چې په يقين ثابت وي زوال يې هيڅکله په شک نه شي راتللی ، بلکې ايماني زوال يې هله راځي چې په کفر کې يې هېڅ شک پاتې نه شي او تر څنګ پرې اسلامي حجت قائم شي.

فصل : د دې قول قائل تکفيرول په هغه اصل بناء دي چې تنبيه ورکول پرې اړين دي ، اه دې کبله بدعتيانو ته کافرول د قول د نه تشريح په سبب د امت علماء سره پخپل منځ کې بيلابيل اقوال لري .

لکه څنګه چې همدغه اختلاف د مخکني او اوسني علماوو په دې کې هم واقع شوی دی چې ايا د کبيرې مرتکب ته مؤمن ويلئ شي او که نه ؟

خو ولي زياتره بدعتيان لکه خوارج ، روافض ، قدرية ، جهمية ، ممثلة د داسې عقيدو معتقد دي چې سراسر ګمراهي ده ، که څه هم هغوی يې حق بولي او تړل

خپل مخالفین کافر بولي .

د دوی د اهل کتابو سره قوي او پیاوړی مشابهت په دې کې لري چې په کفر کوي او د خلکو سره ظلم کوي ، او دوی هم چې په خبره یې سر خلاص نه شي سمدستي یې قائل کافر بولي .

د دې خلکو په مقابل کې نور هغه خلک دي چې داهل السنت والجماعت عقیده په لائقه توګه نه پیژني ، یا یې ځینې برخه پیژني خو ولې له بلې برخې نه یې نا خبره وي ، او نه هم د قران او دیث ضد بدعتونو مخنیوی کوي ، او نه بدعتیان سزا وار کوي ، او نه یې تقبیح بیانوي ، شاید ددوی په دیني امورو کې خبرې اترې کول پسند نه بولي ، او په پوره توګه یې مذمت بیانوي ، په داسې درځونو کې د قران او حدیث د مدلولاتو او د بدعتتیانو هوا پرستو د اقوالو ترمنځ هیڅ توپیر نه کوي ، او یا یې دا دریځ وي چې د هر چا باید عقیدوي احترام وشي ، لکه څنګه چې علماء په ډېرو هغه مسائلو کې چې اجتهاد پکې روا وي د مجتهد د خطا قول احترام هم ساتي ، دا عقیده د زیاتره مرجئو او ځینې فقهاوو ده ، دا صوفیانو او فلاسفوو عقیده ده .

لکه د لومړی عقیدې اثرات چې په هواپرستو متکلمینو کې هم لیدل کیږي ، هېره دې نه وي چې دواړه خواوې د قران او حدیث څخه د راخستل شوې عقیدې څخه منحرف او خارجې دي .

(الکیلانیه : ١٢ / ٤٦٦) .

مقصد دا دی چې متبدعین که څه هم یو له بل څخه په اصولو او منهج کې سره توپیر خوري خو په ادنی مخالفت خپل مخالف تکفیروي .

برعکس اهل السنت والجماعت د خپل مخالف په تکفیرولو کې زیات اختیاط

کوي ، ځکه چې تکفيـر شرعي حکم او د الله او د هغه د رسول ﷺ حق دی او دنيوي او اخروي ستونزمنه پايله هم لري .

له دې کبله اهل السنت والجماعت په هغه اقوالو کې چې کفر ترې لازميږي يواځې بسنه نه کوي تر څو يې له قائل څخه داسې صريح کفر صادر شي چې شک او شبهه پکې نه وي .

او نه هم اهل السنت والجماعت د يو چا په تکفيرولو کې په شکونو شبهاتو ، او نه هم په هواپرستۍ باور لري ، بلکې اهل السنت والجماعت په داسې مواردو کې په ښکاره او څرګندو دليلونو باور لري چې د الله پاک له پلوه پکې حکم راغلی وي .

۷ - : اهل السنت والحماعت د کفر مطلق او د کفر معين ترمنځ توپير کوي ، په غير معينينو باندې اهل السنت والجماعت د کفر اکبر مطلقه عقيده لري ، خو ولې په معين باندې د کفر په حکم کولو کې اهل السنت والجماعت شروط او ضوابط لري ، له ډير احتياط او ديانت نه کار اخلي ، ځکه هغوی وايي :

په معين باندې کفر په خپله واقع کيږي ، په معين د کفر اکبر واقع کيدل هله اسم دي چط حجت پرې په صحيح توګه واقع شي ، ټول شکونه او شبهات ترې پورته شي .

دې مسئلې ته زياته پاملرنه په نجد کې د دعوت رهبرانو شيخ محمد بن عبدالوهاب رحمه الله او د هغه واړه بچو او شاګردانو کړې ده ، هغوی دا مسئله په ډيره ښه توګه واضحه کړيده او په تفصيلي انداز يې بيان کړې ده ، چې دومره وضاحت به شايد نور چا نه وي کړی ، که دلته يې دعوتي څيرې راغونډې کړو وخت به ډير ونيسي .

دلته يوې مسئلې ته بيداري په لازمي توګه پکار ده ، او هغه دا ده : هغه کفر

چې وربانديې انسان له اسلامي دائرې څخه وځي او ورڅخه ردت لازمېږي ، درې مراحل لري چې يو له بل څخه توپير خوري او هغه دادي :

۱- : له شرعي دلايلو څخه معلومول چې د دغې جرم ارتکاب کفر اکبر دی.

۲ - : د جرم مرتکب ته د ټولو صحيح شرطونو په موجوديت او د کفر په ټولو موانعو د عدميت او نشتوالي په مهال کافر ويل چې دغه کار په اصل کې د شرعي قاضيانو مهم او دنده ده.

۳ - : د مرګ څخه وروسته د جرم مرتکب اړوند په په دوزخي توب کلک نه ودرېدل ، که څه هم په دنياوي احکامو کې پرې دکفر حکمونه جاري کېدای شول .

والله اعلم

پای

زه هم په پای کې د دې مسئلې په رابطه ټولو ورونو او طالب علمانو ته پ دې ټینګار کول غواړم چې دې مسئله کې له زیاتې پاملرنې څخه کار واخلي ، او دا مسئله د اهل السنت و الجماعت د غښتلي علماوو او محقیقینو له لیکنو او ویناګانو څخه د هغوی له سرچینو او مأخذونو په شمول واخلي ، چې خپله هم پکط سره بیلابیلې نظریې ونه لري ، او د اهل السنت والجماعت د منهج او لارې نه پکې هیڅ شذوذ او مخالفت نه وي .

الله پاک دې ټولو مسلمانانو ته د دې مسئلې په اړوند د امادګۍ وسع او توان ورکړي ، او الله پاک دې هغوی ته د سمې صحیح سیده لارې د هدایت توفیق ورکړي.

وصلی الله علی محمد و اله وصحبه وسلم تسلیما کثیرا

Download from:aghalibrary.cm